ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTONIO TIZZANO
της 21ης Απριλίου 2005 [1]

I — Εισαγωγή

1. Με απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2004, το Cour de cassation (Γαλλία) υπέβαλε στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (στο εξής: οδηγία 92/100) [2], καθώς και της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση (στο εξής: οδηγία 93/83) [3].

2. Το εθνικό δικαστήριο επιθυμεί, καταρχάς, να γνωρίζει σε ποιο κράτος μέλος απόκειται η ρύθμιση του ζητήματος της αμοιβής που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές φωνογραφήματος στην περίπτωση κατά την οποία το σήμα που χρησιμοποιείται για τη ραδιοφωνική μετάδοση του φωνογραφήματος αποστέλλεται από ένα κράτος μέλος σε δορυφόρο ο οποίος το προωθεί σε χερσαίο αναμεταδότη εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, απ' όπου το σήμα αναμεταδίδεται στο πρώτο κράτος μέλος. Στην περίπτωση σωρευτικής εφαρμογής περισσότερων εθνικών νομοθεσιών, το αιτούν δικαστήριο ερωτά επίσης αν το κοινοτικό δίκαιο παρέχει τη δυνατότητα αφαιρέσεως από το ποσό της αμοιβής που οφείλεται στο ένα κράτος μέλος του ποσού που καταβλήθηκε στο άλλο κράτος μέλος.

II — Νομικό πλαίσιο

Το εφαρμοστέο κοινοτικό δίκαιο

3. Η οδηγία 92/100 έχει ως σκοπό την καθιέρωση ενός εναρμονισμένου πλαισίου ως προς τις εθνικές νομοθεσίες που αφορούν το δικαίωμα εκμισθώσεως και το δικαίωμα δανεισμού στον τομέα του δικαιώματος του δημιουργού, καθώς και ορισμένα συγγενικά προς αυτό δικαιώματα, κατά το μέτρο που κρίνεται αναγκαίο για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της κοινής αγοράς.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.
2 — ΕΕ L 346, σ. 61.
3 — ΕΕ L 248, σ. 15.

4. Όπως προκύπτει από την εικοστή αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, πρόκειται για μια ελάχιστη εναρμόνιση η οποία αναγνωρίζει ρητώς στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να παρέχουν στους κατόχους συγγενικών προς το δικαίωμα του δημιουργού δικαιωμάτων προστασία ευρύτερη από αυτήν που προβλέπει η ίδια η οδηγία.

5. Η προστασία αυτή αποτελεί, ειδικότερα, αντικείμενο του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/100, το οποίο ορίζει:

«Τα κράτη μέλη προβλέπουν ένα δικαίωμα προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι ο χρήστης καταβάλλει εύλογη και ενιαία αμοιβή σε περίπτωση που ένα φωνογράφημα το οποίο εκδίδεται για εμπορικούς σκοπούς ή μια αναπαραγωγή του φωνογραφήματος αυτού χρησιμοποιείται για ασύρματη ραδιοφωνική μετάδοση ή για οποιοδήποτε παρουσίαση στο κοινό και προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η αμοιβή αυτή κατανέμεται μεταξύ των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και των παραγωγών των φωνογραφημάτων. Τα κράτη μέλη, ελλείψει συμφωνίας μεταξύ καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και παραγωγών φωνογραφημάτων, μπορούν να θεσπίζουν τους όρους για την κατανομή αυτής της αμοιβής μεταξύ τους.»

6. Η οδηγία 93/83 έχει ως σκοπό τον συντονισμό ορισμένων κανόνων σχετικών με το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα οι οποίοι ισχύουν για τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση, προκειμένου «να αποφευχθεί η σωρευτική εφαρμογή περισσότερων εθνικών δικαίων σε μία μόνο πράξη [δορυφορικής] ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης» (δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη).

7. Με την εν λόγω αιτιολογική σκέψη διευκρινίζεται ότι «οι συνήθεις τεχνικές διαδικασίες που αφορούν τα σήματα-φορείς προγραμμάτων δεν πρέπει να θεωρούνται ως διακοπές στην αλυσίδα ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης», ενώ, εν συνεχεία ορίζονται οι περιλαμβανόμενες στο κείμενο της οδηγίας έννοιες.

8. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας, ως «δορυφόρος» νοείται «ο δορυφόρος που εκπέμπει σε δέσμες συχνοτήτων οι οποίες, σύμφωνα με το τηλεπικοινωνιακό δίκαιο, προορίζονται αποκλειστικά για την εκπομπή σημάτων προς λήψη από το κοινό ή για κλειστή επικοινωνία μεταξύ δύο σημείων. Στην τελευταία περίπτωση, όμως, οι συνθήκες υπό τις οποίες γίνεται η ατομική λήψη των σημάτων πρέπει να είναι [παρεμφερείς προς] τις συνθήκες που ισχύουν στην πρώτη περίπτωση».

9. Η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου ορίζει επίσης, καθόσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, ότι:

«α) Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως "παρουσίαση στο κοινό μέσω

δορυφόρου" νοείται η πράξη της εισαγωγής, υπό τον έλεγχο και με ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, των σημάτων-φορέων προγραμμάτων που προορίζονται για λήψη από το κοινό σε μια αδιάκοπη αλληλουχία μετάδοσης προς τον δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος·

«Οσάκις ένα φωνογράφημα εκδίδεται για εμπορικούς σκοπούς, ο καλλιτέχνης ερμηνευτής και ο παραγωγός δεν μπορούν να απαγορεύσουν:

[...]

β) η πράξη παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου τελείται μόνο στο κράτος μέλος όπου, υπό τον έλεγχο και την ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, τα σήματα-φορείς προγραμμάτων εισάγονται σε μια αδιάκοπη αλληλουχία μετάδοσης προς τον δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος.»

2° τη μετάδοσή του σε ραδιοτηλεοπτική εκπομπή, ούτε την ταυτόχρονη και ακέραια αναμετάδοση της εκπομπής αυτής.

10. Ως προς τα δικαιώματα των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, το άρθρο 4, παράγραφος 1, ορίζει ότι «[γ]ια τους σκοπούς της παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου, τα [εν λόγω] δικαιώματα [...] προστατεύονται δυνάμει των διατάξεων των άρθρων 6, 7, 8 και 10 της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ».

Οι ανωτέρω χρήσεις των φωνογραφημάτων που εκδίδονται για εμπορικούς σκοπούς παρέχουν στους ερμηνευτές καλλιτέχνες και στους παραγωγούς, ανεξαρτήτως του τόπου της υλικής ενσωματώσεως των φωνογραφημάτων αυτών, δικαίωμα για εύλογη αμοιβή. Η αμοιβή αυτή καταβάλλεται από τους χρήστες των φωνογραφημάτων που εκδίδονται για εμπορικούς σκοπούς υπό τους όρους των σημείων 1° και 2° του παρόντος άρθρου.

Το εθνικό δίκαιο

11. Όσον αφορά τη γαλλική κανονιστική ρύθμιση, αρκεί να υπομνησθεί το άρθρο L. 214-1 του γαλλικού κώδικα πνευματικής ιδιοκτησίας, κατά το οποίο:

Το ύψος της αμοιβής υπολογίζεται βάσει των εσόδων από την εκμετάλλευση ή, ελλείψει αυτών, σε ποσό κατ' αποκοπήν [...]» [4].

4 — Ανεπίσημη μετάφραση.

III — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

12. Η εταιρία Europe 1 communication, διάδοχο της οποίας αποτελεί η εταιρία Lagardère Active Broadcast (στο εξής, αντιστοίχως: Europe 1 και Lagardère), είναι εταιρία ραδιοφωνικών μεταδόσεων εγκατεστημένη στη Γαλλία. Η παραγωγή των ραδιοφωνικών της προγραμμάτων πραγματοποιείται στο Παρίσι, απ' όπου τα εν λόγω προγράμματα μεταδίδονται, σε πρώτο στάδιο, σε δορυφόρο. Εν συνεχεία, το σήμα επιστρέφει στη γη, όπου το λαμβάνουν οι εγκατεστημένοι στη γαλλική επικράτεια αναμεταδότες, οι οποίοι το αναμεταδίδουν στη Γαλλία με διαμόρφωση συχνότητας (FM).

13. Το ανωτέρω σύστημα μεταδόσεως δεν αποτελεί το μόνο σύστημα που χρησιμοποιεί η Europe 1. Η εν λόγω εταιρία διαθέτει επίσης αναμεταδότη εγκατεστημένο στο γερμανικό έδαφος και, συγκεκριμένα, στο Felsberg, στο ομόσπονδο κράτος του Σάαρ, τον οποίο χρησιμοποίησε από την έναρξη των δραστηριοτήτων της προκειμένου να παρακάμψει την τότε ισχύουσα γαλλική νομοθεσία, η οποία χορηγούσε το δικαίωμα εγκαταστάσεως κεραιών αναμεταδόσεως στη γαλλική επικράτεια αποκλειστικά στους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς

14. Ο δορυφόρος μεταδίδει ομοίως το σήμα προς τον εν λόγω αναμεταδότη, ο οποίος το αναμεταδίδει, σε μακρά κύματα, στη Γαλλία, βάσει παραχωρήσεως που χορηγήθηκε, στη Γερμανία, προς την Compagnie Européenne de Radiodiffusion et de Télévision Europe 1 (στο εξής: CERT), εταιρία γερμανικού δικαίου το κεφάλαιο της οποίας κατέχει κατά 99,70 % η Europe 1.

15. Συναφώς, πρέπει να διευκρινισθεί ότι, σε περίπτωση βλάβης του δορυφορικού συστήματος, το προερχόμενο από τις εγκαταστάσεις του Παρισιού σήμα μπορεί, ακόμη και σήμερα, να προωθηθεί στον εγκατεστημένο στη Γερμανία πομπό μέσω του χερσαίου ψηφιακού κυκλώματος, το οποίο, προ της καθιερώσεως του δορυφορικού συστήματος, αποτελούσε το μόνο μέσο μεταδόσεως.

16. Επιβάλλεται, ομοίως, η διευκρίνιση ότι, μολονότι τα μεταδιδόμενα από τον αναμεταδότη του Felsberg προγράμματα προορίζονται αποκλειστικά για γαλλόφωνο κοινό, η λήψη τους είναι δυνατή και σε περιορισμένη ακτίνα της γερμανικής επικράτειας.

17. Στη Γαλλία, η Europe 1 κατέβαλλε στη Société pour la perception de la rémunération équitable (στο εξής: SPRE) την αμοιβή που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς των φωνογραφημάτων που χρησιμοποιούσε στις εκπομπές της. Στη Γερμανία, για τη ραδιοφωνική μετάδοση των ίδιων φωνογραφημάτων, η CERT κατέβαλλε ετήσια κατ' αποκοπήν αμοιβή στην Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten (στο εξής: GVL), εταιρία ομόλογη της SPRE.

18. Προς αποφυγή της σωρευτικής καταβολής αμοιβών για τη χρήση των ίδιων φωνογραφημάτων, συμφωνία μεταξύ της Europe 1 και της SPRE, η ισχύς της οποίας

παρατάθηκε έως τις 31 Δεκεμβρίου 1993, εξουσιοδοτούσε την Europe 1 να αφαιρεί από το ποσό που οφείλει στην SPRE τα ποσά που η CERT κατέβαλλε στην GVL.

19. Μολονότι από 1ης Ιανουαρίου 1994 καμία συμφωνία δεν προέβλεπε πλέον την αφαίρεση των εν λόγω ποσών, η Europe 1 εξακολουθούσε να εφαρμόζει αυτή την πρακτική.

20. Η SPRE, εκτιμώντας ότι ο συγκεκριμένος τρόπος υπολογισμού ήταν αδικαιολόγητος, προσέφυγε ενώπιον του Tribunal de grande instance του Παρισιού, το οποίο δέχθηκε τα αιτήματά της.

21. Κατόπιν τούτου, η CERT προέβη σε λύση της συμβάσεως που προέβλεπε την καταβολή της αμοιβής στην GVL, η οποία, ακολούθως, προσέφυγε ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων. Μετά την έκδοση μιας ευνοϊκής για την GVL πρωτόδικης αποφάσεως και μιας ευνοϊκής για τη CERT αποφάσεως του Saarländisches Oberlandesgericht (εφετείου του ομόσπονδου κράτους του Σάαρ), της υποθέσεως επιλήφθηκε το Bundesgerichtshof (γερμανικό ακυρωτικό δικαστήριο).

22. Το Bundesgerichtshof, κρίνοντας ότι οι επίμαχες εκπομπές διέπονταν από το γερμανικό δίκαιο, καθόσον μεταδίδονταν από πομπούς εγκατεστημένους στη Γερμανία, και ότι, εντούτοις, η οφειλόμενη στην GVL αμοιβή έπρεπε να μειώνεται κατά το καταβαλλόμενο στη Γαλλία ποσό, αποφάνθηκε, χωρίς να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο, υπέρ της μη εφαρμογής της οδηγίας 93/83 και αναίρεσε την απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, αναπέμποντας την υπόθεση στο Oberlandesgericht. Εν αναμονή της εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου επί της παρούσας υποθέσεως, το Oberlandesgericht αποφάσισε να αναστείλει την διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιόν του.

23. Εντωμεταξύ και με πρωτοβουλία της Lagardère, διαδόχου της Europe 1, είχε προχωρήσει η ένδικη διαδικασία ενώπιον των γαλλικών δικαστηρίων, αρχικώς με έφεση ενώπιον του Cour d'appel de Paris κατά της πρωτόδικης, ευνοϊκής για την SPRE, αποφάσεως και, εν συνεχεία, κατόπιν απορρίψεως της εν λόγω εφέσεως, με αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Cour de cassation. Το Cour de cassation, έχοντας αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία ορισμένων κανόνων του κοινοτικού δικαίου, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1. Διέπεται η εύλογη και ενιαία αμοιβή του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ, της 19ης Νοεμβρίου 1992, και του άρθρου 4 της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ, της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, η οποία οφείλεται για φωνογραφήματα που εκδίδονται για εμπορικούς σκοπούς και παρουσιάζονται σε αναμεταδιδόμενα προγράμματα, από τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος αναμεταδότης τον οποίο εταιρία ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων που εκπέμπει από γειτονικό κράτος μέλος χρησιμοποιεί, κατόπιν παραχωρήσεώς του από κατά πλειοψηφία θυγατρική της εταιρία, για την επέκταση της μεταδόσεως των προγραμμάτων της σε μερίδα του κοινού του κράτους μέλους από το οποίο εκπέμπει;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μπορεί η εταιρία που εκπέμπει να αφαιρεί τα καταβαλλόμενα από τη θυγατρική της ποσά από το ποσό της αμοιβής που της ζητείται για τη συνολική λήψη στην επικράτεια του κράτους μέλους από το οποίο εκπέμπει;»

24. Κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, η Lagardère, η CERT, η SPRE, η GVL, καθώς και η Γαλλική Κυβέρνηση και η Γερμανική Κυβέρνηση υπέβαλαν παρατηρήσεις.

25. Οι ανωτέρω διάδικοι έλαβαν εν συνεχεία μέρος στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 2ας Μαρτίου 2005.

IV — Εκτίμηση

Επί του πρώτου ερωτήματος

26. Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν το γεγονός ότι μέρος του κοινού λαμβάνει τα ραδιοφωνικά προγράμματα που πραγματοποιούνται σε ένα κράτος μέλος μέσω σήματος που, αρχικώς, αποστέλλεται σε δορυφόρο και, εν συνεχεία, σε χερσαίο αναμεταδότη εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, ο οποίος αναμεταδίδει τα εν λόγω προγράμματα στο πρώτο κράτος μέλος, συνεπάγεται ότι απόκειται στη νομοθεσία του δευτέρου κράτους μέλους η ρύθμιση του ζητήματος της αμοιβής που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς για τα φωνογραφήματα που χρησιμοποιούνται στα προγράμματα που αναμεταδίδονται από το έδαφός του.

27. Όπως επισημαίνουν η Επιτροπή και η GVL, η απάντηση στο ερώτημα αυτό εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό της επίμαχης μεταδόσεως. Συγκεκριμένα, εάν η μετάδοση αυτή θεωρηθεί ως «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου» κατά την έννοια της οδηγίας 93/83, η αμοιβή που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς των χρησιμοποιούμενων φωνογραφημάτων θα πρέπει να διέπεται, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας, αποκλειστικά από τη νομοθεσία του κράτους μέλους από το οποίο εκπέμπεται το σήμα και, επομένως, εν προκειμένω, από τη γαλλική νομοθεσία. Στην αντίθετη περίπτωση, η εν λόγω αμοιβή δεν θα εμπίπτει, ασφαλώς, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/83 και, συνεπώς, δεν θα αποκλείεται η εφαρμογή της γερμανικής νομοθεσίας επί της αμοιβής που οφείλεται για τη χρήση των φωνογραφημάτων που μεταδίδονται από τον πομπό του Felsberg.

28. Από προσεκτική, ωστόσο, εξέταση προκύπτει ότι η μη εφαρμογή της οδηγίας στην υπό κρίση υπόθεση θα μπορούσε να ερείδεται και στην απάντηση που θα δοθεί σε ένα άλλο ερώτημα, επί του οποίου οι διάδικοι επιχειρηματολόγησαν κατά τη διάρκεια της δίκης και το οποίο συνδέεται και, κατά κάποιο τρόπο, προηγείται του προεκτεθέντος ερωτήματος. Συγκεκριμένα, δεδομένου

ότι η οδηγία δεν διέπει όλους τους τύπους δορυφόρων, αλλά μόνο τους δορυφόρους που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ανακύπτει το ζήτημα αν ο χρησιμοποιούμενος εν προκειμένω δορυφόρος αποτελεί πράγματι «δορυφόρο» κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, Εάν δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, η οδηγία δεν μπορεί, κατά μείζονα λόγο, να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση.

29. Κατόπιν των προεκτεθέντων, υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας, ως «δορυφόρος» νοείται μόνον ο δορυφόρος που εκπέμπει «σε δέσμες συχνοτήτων οι οποίες, σύμφωνα με το τηλεπικοινωνιακό δίκαιο, προορίζονται αποκλειστικά»: i) «για την εκπομπή σημάτων προς λήψη από το κοινό» ή ii) «για κλειστή επικοινωνία μεταξύ δύο σημείων. Στην τελευταία περίπτωση, όμως, οι συνθήκες υπό τις οποίες γίνεται η ατομική λήψη των σημάτων πρέπει να είναι [παρεμφερείς προς] τις συνθήκες που ισχύουν στην πρώτη περίπτωση».

30. Εν προκειμένω, από τις απαντήσεις που δόθηκαν στη συγκεκριμένη ερώτηση του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το κοινό δεν μπορεί να λαμβάνει απευθείας το σήμα που εκπέμπει ο δορυφόρος προς τον εγκατεστημένο στο Felsberg αναμεταδότη. Είναι, επομένως, αδιαμφισβήτητο ότι ο πρώτος όρος του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας δεν πληρούται.

31. Η διαπίστωση της συνδρομής του δεύτερου όρου είναι δυσχερέστερη, ιδίως διότι δεν είναι σαφής η έννοια των όρων «συνθήκες [...] παρεμφερείς». Είναι, πράγματι, αδιαμφισβήτητο ότι η έκφραση αυτή υποδηλώνει ότι το κοινό πρέπει να λαμβάνει τα προγράμματα που μεταδίδει ο δορυφόρος· εντούτοις, η διαπίστωση της συνδρομής του όρου αυτού οδηγεί, εν προκειμένω, τους διαδίκους σε αντικρουόμενα συμπεράσματα.

32. Συγκεκριμένα, η Γαλλική Κυβέρνηση, η Lagardère και η SPRE υποστηρίζουν ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, ο εν λόγω όρος συντρέχει διότι, χάρη στη χερσαία αναμετάδοση του αποστελλόμενου από τον δορυφόρο σήματος, το κοινό μπορεί πράγματι να λαμβάνει τα προγράμματα. Αντιθέτως, κατά την άποψη της Γερμανικής Κυβερνήσεως και της GVL, εφόσον το κοινό μπορεί να λαμβάνει τα προγράμματα μόνο μέσω σήματος διαφορετικής φύσεως από εκείνο του δορυφόρου, οι συνθήκες δεν είναι «παρεμφερείς»· επομένως, οδηγία δεν τυγχάνει εφαρμογής. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με την άποψη αυτή συντάχθηκε, κατ' ουσίαν, και η Επιτροπή, η οποία δεν διατύπωσε εγγράφως τη θέση της επί του ζητήματος αυτού.

33. Η εξέταση του ζητήματος αν ο χρησιμοποιούμενος εν προκειμένω δορυφόρος αποτελεί «δορυφόρο» κατά την έννοια της οδηγίας πρέπει, επομένως, να επικεντρωθεί στις συνέπειες που απορρέουν από το γεγονός ότι το κοινό μπορεί να λαμβάνει το προερχόμενο από τον δορυφόρο σήμα μόνον εφόσον αυτό αναμεταδίδεται σε ερτζιανά κύματα.

34. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι, όμως, καθοριστική και για την άρση της

αμφιβολίας που εκφράστηκε ανωτέρω (σημείο 27) ως προς τον χαρακτηρισμό της επίμαχης μεταδόσεως ως «παρουσιάσεως στο κοινό μέσω δορυφόρου».

35. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας, ως τέτοια «παρουσίαση» νοείται «η πράξη της εισαγωγής, υπό τον έλεγχο και με ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, των σημάτων-φορέων προγραμμάτων που προορίζονται για λήψη από το κοινό σε μια *αδιάκοπη αλληλουχία* μετάδοσης προς τον δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος» [5]. Ο ορισμός αυτός πρέπει να συνδυαστεί με τη διευκρίνιση της δέκατης τέταρτης αιτιολογικής σκέψεως της οδηγίας, κατά την οποία *συνήθεις τεχνικές διαδικασίες* δεν μπορούν να θεωρηθούν ως διακοπές στην αλυσίδα μεταδόσεως.

36. Συνεπώς, υπό οποιοδήποτε πρίσμα, κεντρικό ζήτημα της παρούσας υποθέσεως παραμένει, κατ' ουσίαν, το ίδιο. Πρόκειται, πράγματι, σε κάθε περίπτωση, για το ζήτημα αν και κατά ποιο τρόπο ασκεί επιρροή επί της παρούσας υποθέσεως το γεγονός ότι το κοινό μπορεί να λαμβάνει το προερχόμενο από τον δορυφόρο σήμα μόνο μέσω αναμεταδόσεώς του σε ερτζιανά κύματα.

37. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ζήτημα αυτό, επιβάλλεται να εξετασθούν οι δύο πτυχές του, ήτοι να καθοριστεί αν, εν προκειμένω, μπορεί να γίνει λόγος για μετάδοση: i) η οποία πραγματοποιείται υπό «συνθήκες παρεμφερείς» προς αυτές υπό τις οποίες ο δορυφόρος μεταδίδει σήματα που το κοινό μπορεί να λαμβάνει και ii) η οποία συνιστά «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου», καθόσον χαρακτηρίζεται από μια «αδιάκοπη αλληλουχία μετάδοσης».

38. i) Ως προς το πρώτο σκέλος, επιβάλλεται, καταρχάς, η επισήμανση ότι, όπως προκύπτει από την έκτη αιτιολογική της σκέψη, η οδηγία 93/83 λαμβάνει υπόψη δύο διαφορετικούς τύπους δορυφόρων: τους δορυφόρους απευθείας μεταδόσεως και τους τηλεπικοινωνιακούς δορυφόρους. Με την εν λόγω αιτιολογική σκέψη διαπιστώνεται ότι, μολονότι «η απευθείας λήψη είναι δυνατή, αλλά πλέον και οικονομικά εφικτή για τους δύο τύπους δορυφόρου», παρατηρείται «διαφοροποιημένη νομική μεταχείριση» στα διάφορα κράτη μέλη, «όσον αφορά τα δικαιώματα του δημιουργού», μεταξύ της παρουσιάσεως στο κοινό μέσω δορυφόρων απευθείας μεταδόσεως και της παρουσιάσεως μέσω τηλεπικοινωνιακών δορυφόρων [6], ενώ, εν συνεχεία, εκφράζεται η βούληση θεσπίσεως κοινών κανόνων εφαρμοστέων ανεξαρτήτως του τύπου του χρησιμοποιούμενου δορυφόρου [7].

39. Φρονώ ότι οι δύο όροι για τους οποίους έγινε μνεία με το σημείο 29 πρέπει να γίνουν αντιληπτοί λαμβανομένων υπόψη αυτών ακριβώς των στοιχείων. Κατά το παρελθόν, πράγματι, μόνον οι δορυφόροι απευθείας μεταδόσεως μετέδιδαν σήματα των οποίων η λήψη ήταν δυνατή από το κοινό, χρησιμοποιώντας ζώνες συχνότητας προοριζόμενες

5 — Η υπογράμμιση δική μου.

6 — Έκτη αιτιολογική σκέψη.

7 — Δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη.

αποκλειστικά για τον σκοπό αυτόν. Οι τηλεπικοινωνιακοί δορυφόροι, αντιθέτως, μετέδιδαν (και μεταδίδουν ακόμη) σε ζώνες συχνότητας που δεν προορίζονται αποκλειστικά για λήψη από το κοινό. Εντούτοις, με την εξέλιξη της τεχνολογίας, κατέστη πλέον δυνατή η εκπομπή στις εν λόγω ζώνες συχνότητας σημάτων ισχύος μεγαλύτερης από αυτήν των σημάτων του παρελθόντος, με αποτέλεσμα η λήψη των μεταδιδόμενων από τους δορυφόρους προγραμμάτων να είναι δυνατή και με μη επαγγελματικές παραβολικές κεραίες, προσιτές, από πλευράς κόστους, στο κοινό. Επομένως, μολονότι οι χρησιμοποιούμενες ζώνες συχνότητας δεν προορίζονται αποκλειστικά για τη μετάδοση στο κοινό, το κοινό μπορεί να λαμβάνει τα προγράμματα απευθείας από τον δορυφόρο.

40. Κατά την άποψή μου, αυτές και μόνον αυτές είναι οι «παρεμφερείς συνθήκες» για τις οποίες κάνει λόγο το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας. Στην υπό κρίση υπόθεση, αντιθέτως, ο δορυφόρος δεν εκπέμπει υπό συνθήκες οι οποίες να επιτρέπουν την ατομική λήψη του σήματος, ανεξαρτήτως των χρησιμοποιούμενων ζωνών συχνότητας· προκειμένου να καταστεί δυνατή η λήψη από το κοινό απαιτείται, αντιθέτως, σε κάθε περίπτωση, η αναμετάδοση σε ερτζιανά κύματα.

41. Επομένως, εκτιμώ, όπως και η Γερμανική Κυβέρνηση, η Επιτροπή και η GVL, ότι, εν προκειμένω, οι συνθήκες δεν είναι «παρεμφερείς» και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει λόγος για «δορυφόρο» κατά την έννοια της οδηγίας.

42. ii) Αντιστοίχως, εξετάζοντας τη δεύτερη πτυχή, εκτιμώ, όπως η Γερμανική Κυβέρνηση, η Επιτροπή και η GVL, ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν μπορεί να γίνει λόγος ούτε για «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου», καθόσον η αλληλουχία μεταδόσεως δεν είναι αδιάκοπη, όπως απαιτεί η οδηγία.

43. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της προεκτεθείσας καταστάσεως, το κοινό δεν λαμβάνει το σήμα απευθείας από τον δορυφόρο με ειδική κεραία· αντιθέτως, το λαμβάνει, με απλή κεραία, όπως αυτό μετατράπηκε και αναμεταδίδεται από τους εγκατεστημένους στη Γαλλία και στη Γερμανία αναμεταδότες, αντιστοίχως σε διαμόρφωση συχνότητας (FM) και σε μακρά κύματα.

44. Κατά τα λοιπά, όπως υπογράμμισε η GVL κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο ρόλος του δορυφόρου στην προκειμένη περίπτωση συνίσταται αποκλειστικά στην αντικατάσταση του προϋπάρχοντος χερσαίου ψηφιακού κυκλώματος, το οποίο, από της ενάρξεως των δραστηριοτήτων της Europe 1, προωθούσε το σήμα από τις εγκαταστάσεις του Παρισιού στον αναμεταδότη του Felsberg και εξακολουθεί επί του παρόντος να χρησιμοποιείται σε περίπτωση δυσλειτουργίας του δορυφόρου (βλ., ανωτέρω σημεία 13 έως 15). Συνεπώς, η καινοτομία που επετεύχθη με την καθιέρωση του δορυφορικού συστήματος επηρεάζει απλώς τη διαδικασία τροφοδοτήσεως του αναμετα-

δότη, χωρίς να επιφέρει κάποια μεταβολή ως προς το κοινό που λαμβάνει το προερχόμενο από το Felsberg σήμα. Συγκεκριμένα, εφόσον ο εγκατεστημένος στο Felsberg αναμεταδότης εξακολουθεί να εκπέμπει σε μακρά κύματα —όπως συνέβαινε και κατά το παρελθόν, όταν η προώθηση του σήματος σε αυτόν γινόταν μέσω καλωδίου και όχι δορυφορικώς— οι ακροατές ουδόλως αντιμετώπισαν την ανάγκη να τροποποιήσουν τα μέσα που ανέκαθεν χρησιμοποιούσαν για τη λήψη των προγραμμάτων της Europe 1.

45. Η οδηγία 93/83 εισήγαγε, ωστόσο, μια ειδική ρύθμιση για την «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου» ακριβώς για να λάβει υπόψη, όπως προκύπτει από την έκτη αιτιολογική της σκέψη, το γεγονός ότι «η απευθείας λήψη [του δορυφορικού σήματος] είναι δυνατή αλλά *πλέον* και οικονομικά εφικτή» [8]. Επομένως, εκτιμώ, όπως η GVL, ότι οι κανόνες που προβλέπονται για το συγκεκριμένο είδος μεταδόσεως αφορούν τους νέους όρους λήψεως του σήματος από το κοινό, οι οποίοι κατέστησαν δυνατοί με την τεχνολογική εξέλιξη, και όχι την ανέκαθεν εφαρμοζόμενη πρακτική, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των ερτζιανών κυμάτων.

46. Ομοίως, φρονώ ότι το πρόσκομμα της διακοπής της αλυσίδας μεταδόσεως δεν μπορεί να παρακαμφθεί μέσω μιας ευρείας ερμηνείας της έννοιας «συνήθεις τεχνικές διαδικασίες», όπως προτείνουν η Γαλλική Κυβέρνηση, η Lagardère και η SPRE.

47. Ειδικότερα, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η αναμετάδοση του σήματος σε ερτζιανά κύματα δεν αποκλείει τη δυνατότητα να υφίσταται εν προκειμένω «αδιάκοπη αλληλουχία» μεταδόσεως· και τούτο διότι η οδηγία περιέλαβε στο πεδίο εφαρμογής της και δορυφόρους που δεν μεταδίδουν σήματα τα οποία μπορεί το κοινό να λαμβάνει απευθείας. Επομένως, κατά την εν λόγω Κυβέρνηση, η μη αποδοχή της θέσεως ότι η παρεμβολή χερσαίου διαύλου μεταξύ του δορυφόρου και του κοινού αποτελεί «συνήθη τεχνική διαδικασία» και ότι, εν προκειμένω, συντρέχουν οι όροι της παρουσιάσεως στο κοινό μέσω δορυφόρου θα καθιστούσε άνευ περιεχομένου το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/83, το οποίο χαρακτηρίζει ως δορυφόρους και αυτούς που, μολονότι δεν χρησιμοποιούν ζώνες συχνότητας προοριζόμενες αποκλειστικά για τη μετάδοση στο κοινό, προωθούν σήματα των οποίων η ατομική λήψη πραγματοποιείται υπό «συνθήκες παρεμφερείς» προς αυτές υπό τις οποίες πραγματοποιείται η μετάδοση στις εν λόγω ζώνες συχνότητας.

48. Φρονώ, ωστόσο, ότι με το εν λόγω επιχείρημα γίνεται δεκτή διά της πλαγιάς οδού (μέσω της έννοιας της «αδιάκοπης αλληλουχίας») η άποψη που απορρίφθηκε ευθέως (βάσει της έννοιας των «παρεμφερών συνθηκών»). Επιβάλλεται, εν πάση περιπτώσει, να επισημανθεί ότι αν γίνει δεκτό, κατά την άποψή μου και κατά την πρόταση της Επιτροπής, ότι στην έννοια των «συνήθων τεχνικών διαδικασιών» εμπίπτουν μόνον οι τεχνικές προσαρμογές του σήματος που δεν μεταβάλλουν τον δορυφορικό χαρακτήρα της μεταδόσεώς του [9], η οδηγία ουδόλως

8 — Η υπογράμμιση δική μου.

9 — Πρόκειται, επί παραδείγματι, για τις διαδικασίες που επιτρέπουν την εκπομπή του σήματος από τις κεντρικές εγκαταστάσεις προς τον δορυφόρο (όπως η χρήση καλωδίου που συνδέει τις κεντρικές εγκαταστάσεις με τον σταθμό εκπομπής προς τον δορυφόρο) και τη λήψη του σήματος από το κοινό κατά την επιστροφή του στη γη (όπως η σύνδεση με παραβολική κεραία και η καλωδίωση μιας οικίας).

στερείται του περιεχομένου της. Αντιθέτως, φρονώ ότι κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνεύονται συνεπέστερα οι έννοιες «δορυφόρος» και «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου».

49. Πράγματι, όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, το γεγονός ότι οι ακροατές δεν μπορούν να λαμβάνουν απευθείας το δορυφορικό σήμα δεν επιτρέπει να γίνει δεκτό ότι η ατομική λήψη του σήματος πραγματοποιείται υπό «συνθήκες παρεμφερείς» με αυτές της περιπτώσεως κατά την οποία το κοινό λαμβάνει απευθείας το σήμα και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει εν προκειμένω λόγος για «δορυφόρο» κατά την έννοια της οδηγίας (βλ. ανωτέρω, σημεία 39 έως 41).

50. Αντιστοίχως, η αναγκαία διέλευση του δορυφορικού σήματος, προ της λήψεώς του από το κοινό, από τα ερτζιανά κύματα δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ως «συνήθης τεχνική διαδικασία», και, συνεπώς, εν προκειμένω δεν συντρέχει ο όρος της «αδιάκοπης αλληλουχίας» και, επομένως, δεν υφίσταται παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου.

51. Από τα προεκτεθέντα μπορεί να συναχθεί ότι μια μετάδοση όπως αυτή της υπό κρίση υποθέσεως δεν εμπίπτει στην έννοια της «παρουσιάσεως στο κοινό μέσω δορυφόρου» της οδηγίας 93/83.

52. Όπως, όμως, επανειλημμένως επισημάνθηκε, η αμοιβή που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς των χρησιμοποιούμενων φωνογραφημάτων διέπεται, κατά την εν λόγω οδηγία, αποκλειστικά από τη νομοθεσία του κράτους μέλους από το οποίο εκπέμπεται το σήμα μόνον εφόσον συντρέχει περίπτωση τέτοιας παρουσιάσεως. Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, ο κανόνας αυτός δεν μπορεί να εφαρμοστεί.

53. Τέλος, πρέπει να προστεθεί ότι το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από τη συστηματική ερμηνεία της οδηγίας 93/83.

54. Συγκεκριμένα, οι διατάξεις της οδηγίας που αφορούν την καλωδιακή αναμετάδοση στο κοινό προγραμμάτων προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη τα οποία αρχικώς μεταδίδονται μέσω δορυφόρου ουδόλως επιβάλλουν την αποκλειστική εφαρμογή της νομοθεσίας της χώρας προελεύσεως του σήματος, όπως, αντιθέτως, συμβαίνει στην περίπτωση «της παρουσιάσεως στο κοινό μέσω δορυφόρου». Αντιθέτως, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, τα κράτη μέλη εντός των οποίων λαμβάνει χώρα η αναμετάδοση αυτή εξασφαλίζουν «[την τήρηση] τ[ων] σχετικ[ών] δικαιωμάτ[ων] του δημιουργού και άλλ[ων] συγγενικ[ών] δικαιωμάτ[των]», εφαρμόζοντας προφανώς τους οικείους εθνικούς κανόνες και όχι τους κανόνες της χώρας προελεύσεως της πρώτης (δορυφορικής) εκπομπής του σήματος.

55. Εφόσον ο κανόνας της αποκλειστικής εφαρμογής της νομοθεσίας του κράτους

μέλους από το οποίο εκπέμπεται το δορυφορικό σήμα παρακάμπτεται οσάκις το κοινό λαμβάνει το πρόγραμμα μέσω καλωδιακής αναμεταδόσεως, δεν δικαιολογείται, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, η μη εφαρμογή της ίδιας λύσεως και όταν, όπως εν προκειμένω, η αναμετάδοση πραγματοποιείται όχι μέσω καλωδίου αλλά με ερτζιανά κύματα.

56. Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, προτείνω να δοθεί στο πρώτο ερώτημα του Cour de Cassation η απάντηση ότι, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τμήμα του κοινού λαμβάνει τα ραδιοφωνικά προγράμματα που πραγματοποιούνται σε ένα κράτος μέλος μέσω σήματος το οποίο αρχικώς αποστέλλεται σε δορυφόρο και από εκεί σε χερσαίο αναμεταδότη εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, ο οποίος αναμεταδίδει, εν συνεχεία, τα εν λόγω προγράμματα σε μακρά κύματα προς το πρώτο κράτος μέλος, δεν μπορεί να γίνει λόγος για «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου» κατά την έννοια της οδηγίας 93/83 και, ως εκ τούτου, το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει τον καθορισμό της προβλεπόμενης από την οδηγία 92/100 εύλογης και ενιαίας αμοιβής που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς για τα φωνογραφήματα που μεταδίδονται από το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο χερσαίος αναμεταδότης από τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

57. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει ένα δεύτερο ερώτημα. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν μια εταιρία που εκπέμπει το αρχικό σήμα από ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα να αφαιρεί από το ποσό της αμοιβής που της ζητείται για το σύνολο των εκπομπών στην εθνική επικράτεια τα ποσά που η θυγατρική της καταβάλλει στο κράτος μέλος εντός του οποίου είναι εγκατεστημένος ο χερσαίος πομπός ο οποίος, μολονότι αναμεταδίδει το σήμα κυρίως προς το πρώτο κράτος μέλος, καθιστά δυνατή τη λήψη του και σε παρακείμενες της εγκαταστάσεως περιοχές του άλλου κράτους μέλους.

58. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, το κοινοτικό δίκαιο στερείται κανόνων των οποίων η ερμηνεία θα μπορούσε να συμβάλει στην απάντηση του υπό εξέταση ερωτήματος. Με την άποψη αυτή συντάσσεται και η GVL, κατά την οποία, εφόσον εν προκειμένω δεν εφαρμόζεται η οδηγία 93/83, δεν μπορεί να εφαρμοστεί ούτε η οδηγία 92/100.

59. Η Γαλλική Κυβέρνηση και η SPRE εκτιμούν, αντιθέτως, ότι δεν οφείλουν να διατυπώσουν την άποψή τους επί του ερωτήματος αυτού, καθόσον, βάσει της απαντήσεως που έδωσαν στο πρώτο ερώτημα, δεν μπορεί να ζητηθεί, στη Γερμανία, η καταβολή αμοιβής. Εντούτοις, η SPRE επισημαίνει, επικουρικώς, ότι από τις οδηγίες 93/83 και 92/100 δεν μπορεί να συναχθεί κανένας μηχανισμός αφαιρέσεως του καταβληθέντος ποσού· εν πάση περιπτώσει και όλως επικουρικώς, η SPRE υποστηρίζει ότι θα έπρεπε να επιτρέπεται η αφαίρεση στη Γερμανία των καταβληθέντων στη Γαλλία ποσών.

60. Τέλος, η Επιτροπή και η Lagardère εκτιμούν ότι η καταβολή διπλής αμοιβής δεν είναι σύμφωνη με το άρθρο 8, παρά-

γραφος 2, της οδηγίας, το οποίο ορίζει ότι για τη χρήση φωνογραφήματος για οποιοδήποτε παρουσίαση στο κοινό οφείλεται «εύλογη και ενιαία» αμοιβή στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς του φωνογραφήματος. Κατά τη Lagardère, πρέπει, επομένως, να επιτρέπεται η αφαίρεση στη Γαλλία του καταβληθέντος στη Γερμανία ποσού. Σε αντίθετο συμπέρασμα καταλήγει η Επιτροπή, κατά την οποία θα πρέπει να αφαιρείται στη Γερμανία το καταβληθέν στη Γαλλία ποσό. Κατά την Επιτροπή, εντούτοις, η λύση αυτή θα πρέπει να εφαρμοστεί μόνον επικουρικώς· συγκεκριμένα, κατά την άποψή της, ελλείψει πιο εκτεταμένης εναρμονίσεως στον οικείο τομέα, το Δικαστήριο πρέπει, χωρίς να προβεί στην άμεση επιβολή μηχανισμού αφαιρέσεως, να αποφανθεί απλώς ότι το συνολικό ποσό που ζητείται ως εύλογη και ενιαία δεν θα υπερβαίνει το όριο που επιτρέπει την υπό εύλογες συνθήκες ραδιοφωνική μετάδοση των φωνογραφημάτων και το οποίο λαμβάνει υπόψη τον αριθμό των πραγματικών και των εν δυνάμει ακροατών.

61. Επιβάλλεται, καταρχάς, η υπόμνηση ότι η οδηγία 92/100, μολονότι εναρμόνισε ορισμένες πτυχές των διαφόρων κανόνων που ισχύουν στα κράτη μέλη, δεν έθιξε την κυρίαρχη θέση που κατέχει στον τομέα του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων η αρχή της εδαφικότητας, αρχή αναγνωρισμένη και από τους ισχύοντες κανόνες του διεθνούς δικαίου [10].

10 — Βλ. άρθρο 11 bis της Συμβάσεως για τη διεθνή προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, που υπογράφηκε στη Βέρνη στις 9 Σεπτεμβρίου 1886 (ως έχει, μετά την τελευταία τροποποίησή της με την πράξη του Παρισιού της 24ης Ιουλίου 1971), κατά το οποίο «ο καθορισμός των όρων ασκήσεως των [εν λόγω] δικαιωμάτων απόκειται στις νομοθεσίες των χωρών της [ιδρυθείσας με τη Σύμβαση] Ενώσεως, ενώ η ισχύς των όρων αυτών θα περιορίζεται αποκλειστικά εντός της χώρας που τους έχει θεσπίσει».

62. Το κοινοτικό δίκαιο επιτρέπει, συνεπώς, στις αρμόδιες αρχές· εκάστου των δύο κρατών μελών να απαιτούν, κατ' εφαρμογήν του εθνικού δικαίου, την καταβολή της αμοιβής που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς των φωνογραφημάτων που μεταδίδονται στο κοινό από το έδαφός τους.

63. Όπως, όμως επισημάνθηκε ανωτέρω, το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας προβλέπει την καταβολή στους καλλιτέχνες «εύλογης και ενιαίας» αμοιβής. Από τη διάταξη αυτή μπορεί να συναχθεί, όπως, εξάλλου, επισημαίνουν η Επιτροπή και η Lagardère, ότι η κατ' εφαρμογήν της εθνικής νομοθεσίας απαίτηση, εκ μέρους των εθνικών αρχών, της καταβολής της αμοιβής που οφείλεται στους καλλιτέχνες πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους σχετικούς με την εν λόγω αμοιβή όρους.

64. Επιβάλλεται, επομένως, η εξέταση του ζητήματος εάν και σε ποιο βαθμό οι προβλεπόμενοι όροι ασκούν επιρροή και στην προκειμένη περίπτωση, εξέταση από την οποία μπορούν να προκύψουν χρήσιμες ενδείξεις για περιπτώσεις όπως η υπό κρίση, κατά την οποία η επίμαχη αμοιβή καθορίζεται για τα φωνογραφήματα που, κατά άλλη διατύπωση, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα περισσότερων εθνικών αρχών.

65. Εκτιμώ ότι η διάταξη του άρθρου 8, παράγραφος 2, ορίζει κατά τρόπο γενικό την

αμοιβή καθ'εαυτήν και όχι ως στοιχείο συνδεόμενο με ένα μόνο κράτος μέλος. Φρονώ, επομένως, ότι οι εν λόγω όροι μπορούν να συνεκτιμηθούν και για τον χαρακτηρισμό της αμοιβής της υπό κρίση περιπτώσεως.

66. Επιβάλλεται, ως εκ τούτου, η ανάλυση των όρων αυτών, αφού διευκρινισθεί, εκ προοιμίου, ότι, στην πραγματικότητα, το ζήτημα αφορά μόνο την επιταγή περί «ευλόγου» χαρακτήρα της αμοιβής. Είναι, πράγματι, πρόδηλο ότι ο όρος περί ενιαίου χαρακτήρα της αμοιβής δεν μπορεί να προσφέρει χρήσιμα στοιχεία στην παρούσα υπόθεση, δεδομένου ότι ο όρος αυτός δηλώνει απλώς ότι η καταβαλλόμενη από τον χρήστη του φωνογραφήματος αμοιβή πρέπει να λαμβάνει υπόψη, κατά τρόπο καθολικό, τα δικαιώματα των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών (εκτελεστών, ερμηνευτών και παραγωγών), χωρίς, ωστόσο, να υποδηλώνει, έστω και σιωπηρώς, ότι η καταβολή πρέπει να πραγματοποιείται σε ένα μόνο κράτος μέλος. Η ερμηνεία αυτή του εν λόγω όρου είναι, πράγματι, η μόνη σύμφωνη προς το πνεύμα της συγκεκριμένης διατάξεως, η οποία ορίζει ότι «η αμοιβή αυτή κατανέμεται μεταξύ των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και των παραγωγών των φωνογραφημάτων. Τα κράτη μέλη, ελλείψει συμφωνίας μεταξύ [των ανωτέρω], μπορούν να θεσπίζουν τους όρους για την κατανομή αυτής της αμοιβής μεταξύ τους».

67. Κατόπιν τούτου, επιβάλλεται να εξετασθεί αν, αντιθέτως, είναι η δυνατή η απάντηση του δευτέρου ερωτήματος μέσω της αναλύσεως του όρου περί ευλόγου χαρακτήρα της αμοιβής.

68. Συναφώς, πρέπει, καταρχάς, να υπομνησθεί ότι, όπως επισήμανα με τις προτάσεις μου στην υπόθεση SENA [11] και όπως έκρινε το Δικαστήριο με την αντίστοιχη απόφασή του, η έννοια της «εύλογης αμοιβής» αποτελεί έννοια κοινοτικού χαρακτήρα, δεδομένου ότι χρησιμοποιείται σε μια οδηγία χωρίς να γίνεται καμία άμεση ή έμμεση παραπομπή στα εθνικά δίκαια για την ερμηνεία της. Στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει, συνεπώς, να δίδεται, εντός της Κοινότητας, «αυτοτελής και ενιαία ερμηνεία προκύπτουσα από τα συμφραζόμενα της διατάξεως και τον επιδιωκόμενο με την εν λόγω κανονιστική ρύθμιση σκοπό» [12].

69. Εντούτοις, η οδηγία, όχι μόνο δεν περιλαμβάνει έναν ακριβή ορισμό της εν λόγω έννοιας, αλλά ούτε παρέχει άμεσες ή έμμεσες συναφείς ενδείξεις. Πρέπει, επομένως, να συναχθεί ότι βούληση του κοινοτικού νομοθέτη ήταν να παράσχει στις εθνικές έννομες τάξεις ένα ευρύ περιθώριο ελευθερίας, με την πιθανή πεποίθηση ότι μια πιο εκτεταμένη εναρμόνιση στον οικείο τομέα δεν ήταν αναγκαία ή σκόπιμη [13]. Συνεπώς, εναπόκειται στα κράτη μέλη και στα εθνικά δικαστήρια να καθορίσουν τα

11 — Προτάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 2002 στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Φεβρουαρίου 2003, C-245/00 (Συλλογή 2002, σ. I-1251).

12 — Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση SENA, σκέψη 23, και σημείο 32 των αντίστοιχων προτάσεών μου.

13 — Προτάσεις επί της υποθέσεως SENA, σημεία 34 και 37.

καταλληλότερα κριτήρια για την εξασφάλιση του σεβασμού της εν λόγω κοινοτικής έννοιας.

70. Η αναγνωριζόμενη αυτή ελευθερία δεν είναι, ωστόσο, απεριόριστη, αλλά πρέπει πάντα να ασκείται στο πλαίσιο της εφαρμογής μιας κοινοτικής έννοιας και, συνεπώς, υπό τον έλεγχο των κοινοτικών οργάνων, ιδίως δε του Δικαστηρίου, εντός των προϋποθέσεων και των ορίων που συνάγονται από την οδηγία, καθώς και, εν γένει, από τις αρχές και το σύστημα της Συνθήκης [14].

71. Ειδικότερα, όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο με την απόφαση SENA, εφόσον «η [...] αμοιβή [...] αντιστοιχεί στην αντιπαροχή της χρήσεως εμπορικού φωνογραφήματος, [...] ο εύλογος χαρακτήρας της [πρέπει να] αναλύεται, ιδίως, ενόψει της αξίας της συγκεκριμένης χρήσεως στα πλαίσια των οικονομικών συναλλαγών» [15]. Επιπλέον, οι προκρινόμενες από τα κράτη μέλη λεπτομέρειες εφαρμογής της οδηγίας πρέπει να «είναι ικαν[ές] να οδηγήσ[ουν] στην επίτευξη κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ του συμφέροντος των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και των παραγωγών να εισπράττουν αμοιβή λόγω ραδιοφωνικής μεταδόσεως συγκεκριμένου φωνογραφήματος και του συμφέροντος των τρίτων να μπορούν να μεταδίδουν ραδιοφωνικά το εν λόγω φωνογράφημα υπό *εύλογες συνθήκες*» [16].

72. Φρονώ ότι στην περίπτωση της υπό κρίση υποθέσεως, στο πλαίσιο της οποίας τυγχάνουν εφαρμογής οι νομοθεσίες δύο κρατών μελών, χωρίς, ωστόσο, να εξασφαλίζονται από το κοινοτικό δίκαιο μέθοδοι συντονισμού τους για την αποφυγή της καταβολής διπλής αμοιβής, ο «εύλογος» χαρακτήρας της αμοιβής πρέπει να διασφαλίζεται και από αυτή την άποψη και, επομένως, να εξασφαλίζεται ότι, για τη μετάδοση ενός φωνογραφήματος, μια επιχείρηση δεν θα καταβάλλει συνολικά ποσό υψηλότερο της αξίας που έχει η χρήση του ιδίου φωνογραφήματος στις οικονομικές συναλλαγές. Στην αντίθετη περίπτωση, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, οι συνθήκες της μεταδόσεως δεν είναι «εύλογες».

73. Μολονότι είναι, επομένως, αληθές ότι ο καθορισμός της εν προκειμένω εφαρμοστέας κανονιστικής ρυθμίσεως απόκειται στα κράτη μέλη, είναι ομοίως αληθές ότι τα κράτη μέλη οφείλουν, εν πάση περιπτώσει, να μεριμνούν ώστε το συνολικό ποσό που καταβάλλεται ως «εύλογη» αμοιβή να λαμβάνει προσηκόντως υπόψη την πραγματική εμπορική αξία της χρήσεως του φωνογραφήματος στα αντίστοιχα κράτη μέλη και, ειδικότερα, καθόσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, τον αριθμό των πραγματικών και των εν δυνάμει ακροατών εκάστου των οικείων κρατών μελών.

74. Επομένως, η εφαρμογή αυτού του κριτηρίου θα μπορεί να συνεπάγεται ότι, εφόσον καθίσταται αναγκαίο, κάθε κράτος μέλος δύναται να απαιτεί μόνο την καταβολή των ποσών που οφείλονται για τη

14 — Βλ. προαναφερθείσες προτάσεις, σημεία 38 και 40, και προπαρατεθείσα απόφαση SENA, σκέψη 38.

15 — Προπαρατεθείσα απόφαση SENA, σκέψη 37.

16 — Προπαρατεθείσα απόφαση SENA, σκέψη 46 (η υπογράμμιση δική μου).

μετάδοση του φωνογραφήματος εντός της επικράτειάς του. Φρονώ, ωστόσο, ότι, εφόσον η οδηγία δεν επιβάλλει μηχανισμούς κατανομής, η εν λόγω συνέπεια δεν μπορεί να προκύπτει αυτομάτως, αλλά θα μπορεί, ενδεχομένως, να προκύπτει από την προαναφερθείσα θεμελιώδη εκτίμηση.

75. Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, προτείνω να δοθεί στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι, οσάκις επί της μεταδόσεως ενός φωνογραφήματος εφαρμόζονται οι οικείες νομοθεσίες δύο κρατών μελών, η αμοιβή που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς του φωνογραφήματος είναι «εύλογη» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/100, εάν το συνολικό της ύψος λαμβάνει προσηκόντως υπόψη την πραγματική εμπορική αξία της χρήσεως του φωνογραφήματος στα αντίστοιχα κράτη μέλη και, ειδικότερα, τον αριθμό των πραγματικών και εν δυνάμει ακροατών εκάστου των οικείων κρατών μελών.

V — Πρόταση

76. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα υποβληθέντα από το Cour de Cassation προδικαστικά ερωτήματα ως εξής:

«1) Δεδομένου ότι στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τμήμα του κοινού λαμβάνει τα ραδιοφωνικά προγράμματα που πραγματοποιούνται σε ένα κράτος μέλος μέσω

σήματος το οποίο αρχικώς αποστέλλεται σε δορυφόρο και από εκεί σε χερσαίο αναμεταδότη εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, ο οποίος αναμεταδίδει, εν συνεχεία, τα εν λόγω προγράμματα, σε μακρά κύματα, προς το πρώτο κράτος μέλος, δεν μπορεί να γίνει λόγος για «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου» κατά την έννοια της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση, το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει, προκειμένου για τα φωνογραφήματα που μεταδίδονται από το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο χερσαίος αναμεταδότης, τον καθορισμό της εύλογης και ενιαίας αμοιβής που προβλέπεται, υπέρ των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και των παραγωγών, από την οδηγία 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας, βάσει της νομοθεσίας του εν λόγω κράτους μέλους.

2) Οσάκις επί της μεταδόσεως ενός φωνογραφήματος εφαρμόζονται οι νομοθεσίες δύο κρατών μελών, η αμοιβή που οφείλεται στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές και στους παραγωγούς του φωνογραφήματος είναι «εύλογη» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, της προαναφερθείσας οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, εάν το συνολικό της ύψος λαμβάνει προσηκόντως υπόψη την πραγματική εμπορική αξία της χρήσεως του φωνογραφήματος στις αντίστοιχα κράτη μέλη και, ειδικότερα, τον αριθμό των πραγματικών και των εν δυνάμει ακροατών εκάστου των εν λόγω κρατών μελών.»